

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Saresma, Tuija

Title: "Me" : solidaarisuus, polarisaatio ja poteroituminen

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Valtiotieteellinen yhdistys, 2019.

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Saresma, T. (2019, 18.12.2019). "Me" : solidaarisuus, polarisaatio ja poteroituminen. Politiikasta. <https://politiikasta.fi/me-solidaarisuus-polarisaatio-ja-poteroituminen/>

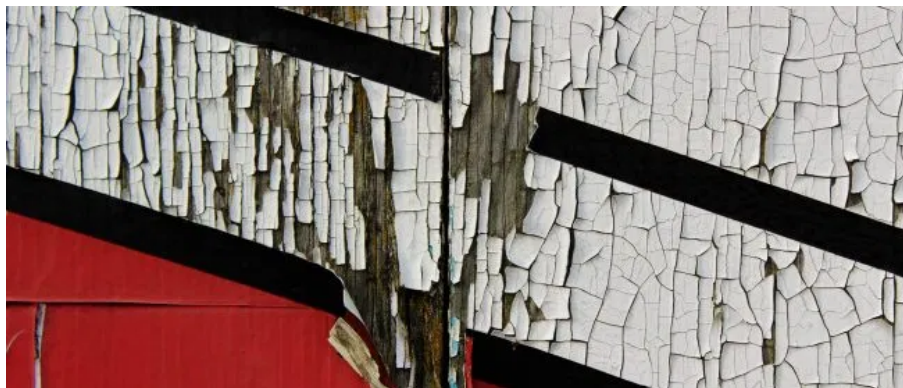
Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Kirjoittajaohjeet Poliitikasta kouluissa [+ Suomi](#)

"ME": SOLIDAARISUUS, POLARISAATIO JA POTEROITUMINEN

18.12.2019

📅 18.12.2019 👤 POLIITIKASTA 📁 ARTIKKELIT, TUIJA SARESMA 💬 0

Kuva: Samuel Scheider / Unsplash (CC0)

Lukuaika: 5 min.

Suosiiko aikamme polarisoitumista ja poteroitumista solidaarisuuden kustannuksella? Erilaisten toimijoiden yhteenliittymät ja niiden välinen yhteistyö voi olla paras keino solidaariseen toimintaan.

Suvaitsevaisto. Suvakit. Social Justice Warriors.

Näin nimitellään ihmisiä, jotka pitävät heikompien puolta, ovat huolissaan vähemmistöjen kohtelusta ja pyrkivät purkamaan epätasa-arvoa ja vahingollisia valtahierarkioita. Nämä arvoliberalit puhuvat ihmisoikeuksista ja vetoavat valtioiden ja maanosien rajat ylittävään solidaarisuuteen.

Nimittelijät puolestaan korostavat kansallismielisyyttään. Nationalismi perustuu ajatukseen "meistä" suvereenina yksikkönä ja "toisista" uhkana. Vaarassa on tällöin esimerkiksi hyvinvointimme, joka kuuluu vain tiukasti rajatun kansallisvaltion jäsenille ja jota on kaikin keinoin suojeltava ulkopuolisilta.

Suvi Keskinen [mukaan](#) tällainen *welfare chauvinism*, hyvinvointisovinismi, on ominaista oikeistopopulismille, joka pyrkii sulkemaan rajat vihollisina nähdyiltä toisilta.

Tuija Saresma

FT, dosentti Tuija Saresma on nykykulttuurin tutkija Jyväskylän yliopistossa.

Selaa arkistoa

Arviot

demokratia
Euroopan unioni
populismi
Venäjä
Suomi
Retoriikka
Turvallisuuspolitiikka
Tutkimus
Yhdysvallat
Maahanmuutto
Media
Yliopisto
ilmastonmuutos
Eurooppa
Tasa-arvo
Terrorismi
Vaalianalyysit
Ranska
Ukrainan kriisi

Uusimmat podcastit

"Chile: Metrolipun hinnankorotukses...
ANITTA KYNSILEHTO

1. "Chile: Metrolipun hinnankorotuk... 5:05
2. "Kirjailijahaastattelussa Jussi Jalo... 44:49
3. "Kapitalismin muodot ja institution... 12:21
4. "Myytti nuorten poliittisesta passiil... 13:48
5. "Suomi on kokoaan suurempi ym... 6:15

Kaikki julkaistut podcastimme löytyvät [omalta sivultaan](#).

Kohdistuessaan tutkijoihin ja poliitikoihin vihapuhe pyrkii hiljentämään yhteiskunnallista keskustelua.

Kevään 2020 Poliitikasta kouluissa - vierailujen haku on käynnissä!

 Lue lisää

Kansallismielisyyteen kiinnittyvän oikeistopopulismin nousu on lisännyt maahanmuuttajiin ja kaikkia koskevien ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuvaa vihapuhetta. Kansallisaatteen arvostelijat ja liberaaleja arvoja puolustavat saavat osakseen arvostelua ja vihapuhetta erityisesti sosiaalisessa mediassa.

Kohdistuessaan tutkijoihin ja poliitikoihin vihapuhe pyrkii hiljentämään yhteiskunnallista keskustelua. Useimmiten sen kohteeksi joutuvat naiset ja yhteiskunnassamme marginalisoidut, kuten rodullistetut ihmiset.

Vihapuhe vähentää kohteidensa halua osallistua julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon ja aiheuttaa heille ja heidän läheisilleen terveydellisiä ongelmia.

Liittykö lisääntyvä vihapuhe myös itsekkyyden kasvuun? Suosiiko aikamme polarisoitumista ja poteroitumista solidaarisuuden kustannuksella?

Monenlaista meisyyttä

Suomi tunnetaan hyvinvointivaltiona, jonka menestys monissa mittauksissa on tasaisen tulonjaon ja sosiaalisen tasa-arvon ansiota. Hyvinvointi on perustunut siihen, että yhteiskunnan rakentamiseen on otettu kaikki mukaan, kertoo esimerkiksi professori Anu Kantola.

Kansalaisuuden kuilut ja kuplat -tutkimushankkeen johtaja Kantola miettii, onko tämä solidaarisuus nyt murenemassa, ovatko ihmiset vetäytymässä tahoillaan kupliinsa.

Mielipiteiden polarisoituminen ei ole mitään uutta, kuvasi tutkija Pauli Forma jo vuosituhanen vaihteessa.

Oikeistopopulismin suosio ja sosiaalisen median nousu kuitenkin vauhdittavat polarisaatiota. Populismin keskeinen toimintalogiikka on eronteko, meidän ja muiden vastakkainasettelu.

Se edistää polarisaatiota eli jakautumista erimielisiin ryhmiin, kuten kirjoitamme Emilia Palosen kanssa *teoksessa Vapiseva Eurooppa – mitä seuraa eurooppalaisen politiikan kaaoksesta.*

Solidaarisuutta rapauttaa populismille ominainen tapa jakaa asiat hyviin ja huonoihin ja ihmiset hyväksiin ja pahiksiin.

Solidaarisuutta rapauttaa populismille ominainen tapa jakaa asiat hyviin ja huonoihin ja ihmiset hyväksiin ja pahiksiin. Perussuomalaisten vaalivideo *V niin kuin ketutus* on tyylipuhdas esimerkki tästä vastakkainasettelusta.

Videossa "herrat" päättävät pettää "kansalle" antamansa lupaukset rahanhimossaan. He haluavat "unohtaa isänmaansa kulttuurin, perinteet ja arvot" ja "esittivät koko maailman hädänalaisille avoimen kutsun saapua turvaan".

Hädänalaisten auttamista voisi pitää solidaarisuuden osoituksena. Videossa se kehystetään pahaksi, kansalle eli meille vahingolliseksi, turvattomuutta aiheuttavaksi asiaksi.

Solidaarisuuden – tai sen puutteen – näkökulmasta videon voi tulkita näyttävän "fasismin kasvot ja sen sydämen" sellaisena kuin Kansallisteatterin pääohjaaja Esa Leskinen ne blogissaan *kuvaa*: Fasismille antavat kasvonsa "he, joiden

mielestä (...) sodan jaloista pakenevat ihmiset [ovat] raiskaajia ja huijareita (...) [ja] ihmisoikeudet kommunistien juonia". Fasismi syntyy "siellä, missä on luvallista ja oikeutettua vihata, vihataan taukoamatta, kunnes viha hautaa alleen kaiken."

Oikeistopopulistinen video perustuu ihmisten jakamiselle hyviin meihin ja pahoihin muihin ja vastakkainasettelulla lietsottavan vihan valjastamiselle politiikan tekemiseen.

Samalla tavoin kuin kansallismielisyys myös solidaarisuus perustuu ajatukseen meistä ja muista. Ajattelutapana se ei kuitenkaan korosta erontekoa ja ulossulkemista, kuten oikeistopopulismi, vaan meisyys määrittyy sen suhteen, kehen solidaarisuus kohdistuu.

Ajattelutapana solidaarisuus ei korosta erontekoa ja ulossulkemista, vaan meisyys määrittyy sen suhteen, kehen solidaarisuus kohdistuu.

Artikkelissaan "Vaatiiko solidaarisuus auttamaan? Solidaarisuus suomalaisten auttamisteoissa ja -asenteissa" Arto Laitinen ja Anne Birgitta Pessi kirjoittavat, että solidaarisuus käsitteenä korostaa "meidän" näkökulmaamme ja eroaa "sinua" korostavasta altruismista. Solidaarisuus voi kohdistua tietyn ryhmän jäseniin, tuon ryhmän ulkopuolisiin tai se voi olla ryhmäjäsennyksistä riippumatonta.

On siis olemassa sekä ryhmien sisäistä solidaarisuutta että kehen tahansa ihmiseen kohdistuvaa, ryhmäjäsennyksistä riippumatonta humanitaarista solidaarisuutta.

Oikeistopopulistit hyökkäävät humanitaarista solidaarisuutta vastaan voimakkaasti. Tämä liittyy populistisen retoriikan logiikkaan, jossa muiden väitetään uhkaavan meitä. Uhkina esitetään esimerkiksi EU, maahanmuuttajat, feministit tai vihervasemmistolaiset – solidaarisuudesta puhuvat suvakit.

Suhtautumistapoja pakolaisiin

Solidaarisuuteen ja nationalismiin perustuvien me-ryhmien muodostuksen perustavanlaatuisen ero konkretisoituu keskustelussa maahanmuutosta ja humanitaarisesta avusta. Euroopan unioni on maailman suurin humanitaarisen avun antaja.

Vaikka EU ei linjauksessaan mainitse solidaarisuutta, se on läsnä rivien välissä:

"EU:n toiminta perustuu inhimillisyyttä, neutraaliutta, tasapuolisuutta ja riippumattomuutta koskeviin humanitaarisiin periaatteisiin. Toiminta jakautuu kolmeen osa-alueeseen: hätäapu, elintarvikeapu ja apu pakolaisille ja kotiseudultaan siirtymään joutuneille."

Perussuomalaisten puheenjohtaja Jussi Halla-aho sen sijaan [muotoilee](#) puolueensa solidaarisuudelle vastakkaisen näkemyksen: "Me haluamme lopettaa humanitäärisen maahanmuuton kokonaan". Halla-ahon ääneen lausuttu poliittinen tavoite on siis suorassa ristiriidassa EU:n arvojen kanssa.

Pariskunta Sarah Martin ja Séan Binder taas ovat esimerkki humanitaarisesta solidaarisuudesta. He ovat pelastaneet lukuisia Välimeren ylittäviä pakolaisia hukkumiselta.

Solidaarisuuden puutteena voi pitää sitä, että heidät on vangittu toimintansa perusteella. Heidä uhkaa pahimmillaan 25 vuoden vankeustuomio ihmissalakuljetuksesta.

Amnesty International toteaa vetoomuksessaan Kreikan viranomaisille, että solidaarisuus ei ole rikos. Halla-ahon mielestä on: hän haluaisi Kreikan valtion lailla rangaista pakolaisia merestä pelastavia kansalaisjärjestöjä.

Vihapuheella pelottelua

Polarisaatio ja oman ryhmän rivien tiivistäminen viholliskuvia luomalla tapahtuu nykyisin ennen muuta sosiaalisessa mediassa. Netti ei kuitenkaan ole mikään erillinen, irrallinen maailmansa, vaan osa meidän kaikkien jakamaa todellisuutta. Sosiaalisen median kiistoja uutisoidaan laajalti ja somen puhetapa vuotaa muuhun mediaan.

Netissä leviävään kansallismieliseen ideologiaan kietoutuu usein naisvihaa ja rasistisia käsityksiä. Internetin alalaidan keskusteluissa mobilisoidaan ihmisiä lietsomalla tunteita, erityisesti vihaa.

Internetin alalaidan keskusteluissa mobilisoidaan ihmisiä lietsomalla tunteita, erityisesti vihaa.

Maahanmuuttovastaiset piirit ovat erityisen aktiivisia sosiaalisessa mediassa. Kohteiksi otetaan "suvakkeja", joita pilkataan, moititaan ja uhkaillaan sekä sukupuolen että arvojen, aatteiden ja toiminnan perusteella. Arvoliberaaleihin, solidaarisuutta toteuttaviin ihmisiin, erityisesti naisiin, kohdistuu myös systemaattista, organisoitua häirintää.

Verkkoviha, kuten verkkokeskustelu yleensäkin, on sukupuolittunutta. Maalittamisessa kohdistetaan yksittäiseen ihmiseen järjestelmällisesti negatiivista viestintää ja uhkailua eri kanavia pitkin. Pyrkimyksenä on pelotella kohde hiljaiseksi.

Maalittaminen kohdistuu poliittisesti aktiivisten ihmisten lisäksi toimittajiin, tutkijoihin ja virkamiehiin, esimerkiksi poliisivoimissa ja tuomareina työskenteleviin.

Poliitikkojen kokemuksia vihan vaikutuksista selvitellessä Viha vallassa - tutkimuksessa selvisi, että vihapuhe ja jopa sen uhka todella hiljentävät.

Some-solidaarisuus

Sosiaalinen media mahdollistaa entistä tehokkaamman uhkailun, totuuden vääristelyn ja vihapuheen. Pelolla ja uhkakuvien luomisella lietsottu viha tempaisee helposti mukaansa netin lynkkausporukkaan.

Twitterissä keskustelu on kärjekästä, Facebookissa tullaan iholle, anonyymeilla keskustelufoorumeilla eivät rumat sanat tunnu riittävän ja YouTubeissa kierrätetään valheellisia videoita poliittisista vastustajista.

Somen ansiota on kuitenkin se, että vihapuheen ja maalittamisen kohteet eivät jää yksin.

Somen ansiota on kuitenkin myös se, että vihapuheen ja maalittamisen kohteet eivät jää yksin. Verkossa muodostetaan solidaarisuudelle perustuvia ryhmiä ja perustetaan kampanjoita vihapuhetta vastaan.

Näistä esimerkkejä ovat [Ei vihapuheelle -projektin #emmevaikene-kampanja](#) ja verkkovihan kohteiden tukemiseksi perustettu Meitä ei vaienneta ry. Yhdistys kokoaa vapaaehtoisista tukiverkkoa, joka tarjoaa verkkovihan kohteeksi joutuneille vertaistukea sekä maksutonta apua, kuten oikeusneuvontaa, psykologista tukea tai [neuvoja viestintään](#).

Sekä vihaa levittävät että sille vastavoimaa rakentavat ryhmät perustuvat yhtäältä tunteille ja toisaalta toiminnalle. Molempien yhteisöjen sisällä syntyy yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ryhmäsolidaarisuutta.

Yhteinen toiminta vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja koettu emotionaalinen yhteenkuuluvuus synnyttää edelleen yhteistoimintaa, kuten Laitinen ja Pessi [kirjoittavat](#).

Ideologisesti nämä kaksi ryhmittymää poikkeavat kuitenkin toisistaan siinä, miten pitkälle niiden solidaarisuus kantaa. Maahanmuuttovastainen toiminta perustuu kapealle ymmärrykselle meistä ja omaa ryhmää uhkaavista muista, kun taas arvoliberaalien toiminta pohjaa ryhmän ulkopuolisiakin kohtaan osoitetulle solidaarisuudelle: solidaarisuudelle jaettuna arvona.

Vaikka solidaarisuus siis edellyttää populismillekin ominaista meidän näkökulmamme korostamista, se poikkeaa nurkkakuntaisuudesta: "[k]ukaan ei voi olla yksin ja vain itselleen solidaarinen, vaan kyse on aina yhteydestä muihin", Laitinen ja Pessi kuvaavat artikkelissaan.

Solidaarisuus poteroitumisen vastavoimana

Hyvinvointivaltiosovinismia kannattavat oikeistopopulistit eivät puolusta sosiaalista oikeudenmukaisuutta tai humanitaarisia arvoja. Heidän mielestään hyvinvointi kuuluu vain meille.

He pilkkaavat solidaarisuuden puolestapuhujia ja pitävät suvaitsevaistoksi nimeämäänsä väkeä naiivina. He lietsovat vihaa ulkopuolelle suljettuja kohtaan ja valjastavat sen politiikkansa käyttövoimaksi.

Samalla tavoin kuin kansallismielisyys myös solidaarisuus voi olla poliittisen mobilisaation käyttövoima. Tutkijat [ovat määritelleet](#) solidaarisuuden syntyvän joko yhteisten identiteettien, jaettujen etujen tai rakenteellisten mahdollisuuksien muutospyrkimysten perustalle.

Samalla tavoin kuin kansallismielisyys myös solidaarisuus voi olla poliittisen mobilisaation käyttövoima.

Fernando Tormos kuitenkin [korostaa](#), että samanlaisuus tai jaetut lähtökohdat eivät ole solidaarisuuden edellytyksiä. Solidaarisuus voi rakentua myös moninaisuuden ja erojen tunnistamisen varaan.

Tormosin intersektionaalinen solidaarisuus voisi tarkoittaa sitä, että ryhmän sisäisiä eroja ei pyritä hävittämään kuten nationalismissa. Se lähtee päinvastoin ajatuksesta, että epätasa-arvoisia valtarakenteita pyritään purkamaan erilaisista, vaihtelevista yhteenliittymistä käsin. Eri ryhmien muutosvoima saadaan näin parhaalla tavalla käyttöön.

Oikeistopopulistisen poteroitumisen vastavoimana erilaisten toimijoiden yhteenliittymät ja niiden välinen yhteistyö voivat olla paras keino solidaariseen toimintaan. Samalla se korostaa erilaisuuden hyväksymisen merkitystä, purkaa

mustavalkoista meidän ja teidän vastakkainasettelua ja erilaisuuden vaarallisuudella ratsastavaa kansalliskiihkoa.

Kirjoitus on osa Solidaarisuus-juttusarjaa.

FT, yliopistotutkija Tuija Saresma tutkii Jyväskylän yliopistossa populismia ja vihapuhetta. Hän on nykykulttuurin tutkimuksen, erityisesti elämäkertatutkimuksen dosentti (JYU) ja kulttuurintutkimuksen, erityisesti sukupuolentutkimuksen dosentti (UEF).

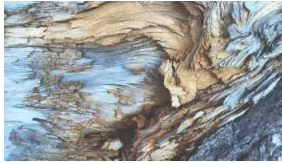
Jaa tämä:

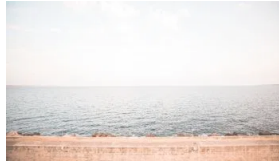
Lue myös nämä:

Solidaarisuuskien heikkenemisestä
16.12.2019

Raakalaisten ja narrien mielivallassa
22.11.2018

"Eurooppalaisen elämäntavan suojeleminen"
7.11.2019

SOLIDAARISUUS, VIHAPUHE

Jätä kommentti

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista.

Kommentti

Nimi *

Sähköposti *

Verkkosivu

Tallenna nimeni, sähköpostiosoitteeni ja verkkosivusto tällä selaimella.

Ilmoita sähköpostilla tulevista kommentteista.

Ilmoita sähköpostilla uusista postauksista.

Lähetä kommentti

Seuraa meitä Facebookissa

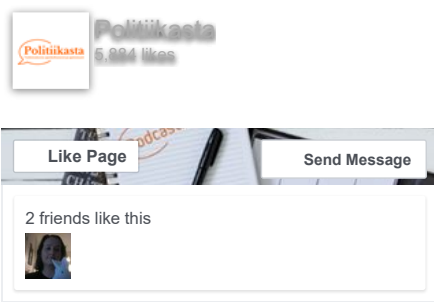
Seuraa meitä Twitterissä

Meistä

[Etusivu](#)

[Mikö?](#)

[Arkisto](#)

Politiikasta
5,994 likes

Like Page Send Message

2 friends like this

Seuraa meitä

@ Politiikasta.fi ISSN 2323-7090

"Me": Solidaarisuus, polarisaatio ja poteroituminen – Politiikasta

Politiikasta
@Politiikasta_fi

#Solidaarisuus-juttusarjan kolmannessa osassa pohditaan solidaarisuutta polarisaation ja poteroitumisen vastavoimana. politiikasta.fi/me-solidaarisu...

"Me": Solidaarisuus, polaris...
Lukuaika: 5 min. Suosiiko aik...
politiikasta.fi

Upota Näytä Twitterissä

- Videot
- Tapahumat
- Podcastit
- Toimitus
- Kirjoittajat
- Politiikasta kouluissa
- Terms & Privacy Policy

Politiikasta kouluissa -haku
kevälle 2020 on auki!

Onko sinulla kysyttävää?

Ota yhteyttä